

0

Krista Sunikka & Vili Antikainen

Nuorisotyö osana toisen asteen oppilaitoksen arkea – Opetussuunnitelma- pohjainen työparitoiminta

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Sisällys

1	ALUKSI	3
2	KEHITTÄMISEN TAUSTA JA TARVE.....	4
2.1	Yleisesti koulunuorisotyöstä	4
2.2	Yhteistyökumppaneiden ja kehittämisympäristön kuvaus	6
2.3	Kehittämistarpeen kuvaus	6
3	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	9
3.1	Kehittämistyön tavoite	9
3.2	Toimenpiteet	9
3.3	Tavoiteltava tuotos ja tulos	10
3.4	Aiemmat toimenpiteet/mallit	10
3.4.1	Opinkirjo: Kasvatuskumppanuusmalli (Kasku).....	10
3.4.2	Vantaan kaupunki	11
4	TYÖPARITOIMINTA	12
4.1	Yleisesti työparitoiminnasta.....	12
4.2	Työparitoiminnan teemat: Opetussuunnitelman ja nuorisotyön tehtävien yhteensovittaminen	13
4.3	Työparituntien runko.....	17
4.3.1	1. Tunti.....	18
4.3.2	2. Tunti.....	19
4.3.3	3. Tunti.....	20
4.4	Toteutus verkkoympäristössä.....	20
5	LOPUKSI.....	22
	LÄHTEET	25

1 ALUKSI

Koulunuorisotyölle on suuri tilaus erityisesti toisen asteen oppilaitoksissa. Nuorisotyö voi tarjota oppilaitokselle erilaisen näkökulman kohdata nuoria ja edistää heidän hyvinvointiaan ennaltaehkäisevästi. Nuoret kaipaavat läsnä olevaa ja kohtaavaa aikuista arjen kiireiden keskelle. Koulun merkitys kasvatusympäristönä on lisääntynyt, joten myös nuorisotyön tulisi pystyä ottamaan entistä suurempaa roolia eri oppilaitoksissa. Erityisesti nivelvaiheen huomioiminen niin oppilaitoksen toiminnassa kuin myös nuorisotyön puolella on tärkeää.

Nuorisotyöllä on hyvät mahdollisuudet parantaa nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia oppilaitoksissa sekä edistää nuorten kiinnittymistä opintoihin. Nuorisotyön rooli oppilaitoksissa ei kuitenkaan ole aina kaikille sidosryhmille selkeä. Tästä johtuen nuorisotyön roolia oppilaitosympäristössä tulisi selkeyttää, jotta nuorisotyö ja oppilaitokset voisivat toteuttaa yhteistä kasvatuskumppanuutta. Tämä helpottaisi kaikkien osapuolen toimintaa ja yhteisten tavoitteiden laatumista.

Tässä kehittämistyössä on tarkoituksena mallintaa, kuinka nuorisotyö voitaisiin viedä osaksi toisen asteen oppilaitoksen arkea. Kehittämistyössä suunnitellaan nuorisotoimen henkilöstön ja toisen asteen oppilaitoksen henkilöstön välistä ja opetussuunnitelmapohjaista työparitoimintaa. Erityisen tärkeää on opetussuunnitelmapohjaisuuden kytkeminen nuorisotyön tavoitteisiin, sillä tämä luo perustaa sille, miksi työparitoimintaa toteutetaan. Työparitoiminta hyödyttää kaikkia osapuolia sekä antaa nuorisotyölle näkyvyyttä – tehden sitä oppilaitosmaailmassa tutuksi niin koulun henkilökunnalle kuin nuorille.

Opetussuunnitelmapohjainen työparitoiminta antaa nuorisotyölle ja oppilaitoksen henkilökunnalle mahdollisuuden dialogille ja nuorisotyön sanoittamiselle oppilaitoksiin. Nuorisotyön aseman vahvistaminen ja roolin sanoittaminen on tärkeää oppilaitoksen kasvattajayhteisön ja yhteisöllisyyden vahvistamisen sekä nuorten hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Työparitoiminta voi toimia molemminpuolisena oppimiskokemuksena ja mahdollisuutena yhteisen sävelen löytämiselle, jotta yksittäisten nuorten sekä koko oppilaitoksen kasvattajayhteisön hyvinvointia voitaisiin edesauttaa.

2 KEHITTÄMISEN TAUSTA JA TARVE

2.1 Yleisesti koulunuorisotyöstä

Kouluissa tehtävästä nuorisotyöstä voidaan käyttää erilaisia nimityksiä. Siitä voidaan käyttää koulunuorisotyön käsitettä tai voidaan puhua nuorisotyöstä koulussa. Kun puhutaan kouluyhteistyöstä, sillä voidaan tarkoittaa kunnallisen nuorisotyön tekemää työtä kouluissa. Nuorisotyöntekijä voi työskennellä niin koulussa kuin nuorten vapaa-ajalla silloin, kun nuorisotyö on osa kunnallista nuorisotyötä. Kun nuorisotyötä tehdään kouluissa, resurssit toimivat merkittävänä ohjaavana tekijänä ja määrittävät paljon sitä, miten koulun ja vapaa-ajan rajapinnassa tehtävä nuorisotyö ajallisesti suhteutuu työnkuvaan. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 15–16.)

Koulunuorisotyössä nuorisotyöntekijä on kiinteänä osana koulun arkea. Nuorisotyöntekijä kuuluu koulun henkilökuntaan ja hänellä on omia vastuutehtäviä koululla. Koulunuorisotyöntekijän tehtäviin kuuluvat muun muassa yhteisöllisyyteen kasvattaminen, kouluviihtyvyyden parantaminen, kiusaamisen ehkäiseminen sekä edellä mainittuihin liittyvät työmenetelmät. (Ahlberg, Appelgren, Järvinen, Häsä, Komulainen, Koponen, Kääpä, Laitinen, Penttilä, Rihu & Tani s.a.)

Nuorisotyö koulussa tarkoittaa, että nuorisotyöntekijä vierailee koululla ajoittain esimerkiksi pitämässä ryhmätuokioita tai päihdekasvatustunteja. Nuorisotyöntekijä käy koululla tarpeen mukaan mutta ei ole pysyvä osa koulun arkea. (Mt.)

Koulussa tehtävä nuorisotyö on rinnalla kulkemista, kohtaamista, läsnäoloa, kuulemista, kasvattamista ja ohjaamista. Sen painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä, jolloin yhteistyötä toteutetaan pedagogisuuden ja moniammatillisuuden kautta. (Hakoluoto, Jukkala & Lämsä 2014, 5.) Osallisuuden ja aktiivisuuden lisääminen, yhteisöllisyyden kasvattaminen ja kouluviihtyvyyden parantaminen niin ryhmä- kuin yksilötasollakin kuuluvat koulussa tehtävän nuorisotyön tavoitteisiin. (Tornion kaupunki 2021.)

Erilaiset lait, ohjeet ja asetukset määrittävät sekä koulua että nuorisotyötä. Perusteiltaan molempia ohjaavat säännöt ovat samansuuntaisia. (Hakoluoto, ym. 2014, 6.) Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista, edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Lisäksi nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja, edistää nuorten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä oikeuksien toteutumista. Lähtökohtina tavoitteiden toteuttamisessa on yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus, kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. (Nuorisolaki 2. § mom. 1.) Perusopetuslain tavoitteet ovat tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Lisäksi lain tavoitteena on tarjota oppilaille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja kehittää itseään elämänsä aikana. (Perusopetuslaki 2. § mom. 1.)

Monialaisen yhteistyön avulla koulun on mahdollista vastata oppilaiden nykyisiin ja tuleviin oppimisen sekä kasvamisen tarpeisiin. Koulunuorisotyön vakiintunut asema koulujärjestelmässä voisi vapauttaa opettajan resursseja opetustyöhön. (Pohjola 2010.) Pedagogisen vastuun ja arvioivan näkökulman ollessa opettajalla, on nuorisotyöntekijän helpompaa kohdata nuori koulussa omana persoonanaan eikä ainoastaan opiskelijana. Nuorisotyö ei suorita arviointia. Vaikka nuorisotyöllä ei ole omaa opetussuunnitelmaa, se kuitenkin tukee koulun opetussuunnitelmaa edistämällä nuoren kasvua ja kehitystä. Nuorisotyö koulussa tarjoaa nuorille tukea, palveluita ja ohjausta. Kasvattaminen, turvallisuus, yhteisöllinen ohjaus sekä perheiden tukeminen ovat koulun ja nuorisotyön yhteisiä tavoitteita. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 28.)

Nuorisotyö kouluissa tarjoaa mahdollisuuden erilaiseen kohtaamiseen. Sen pyrkimyksenä on kokonaisvaltainen tuki ja kohtaaminen. Nuorisotyö kouluissa lisää nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä sekä tukee nuorten aktiivista kansalaisuutta ja motivoitumista. Nuorisolähtöisen toiminnan järjestäminen nähdään tärkeänä. Omalla työllään nuorisotyö pyrkii tukemaan nuorten yhteisöllisyyttä, ryhmädynamiikkaa ja heidän keskinäisiä suhteitaan. Lisäksi

nuorisotyön pyrkimyksenä on vahvistaa nuorten itsetuntoa ja identiteetin muodostumista. Se voi tukea nuorten oppimista ja työrauhaa sekä hyödyntää moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia kouluissa. Koulut voivat hyötyä nuorisotyön tuomista uusista toimintamalleista, kasvatuksellisen näkökulman ollessa mukana työssä. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 29.)

2.2 Yhteistyökumppaneiden ja kehittämisympäristön kuvaus

Kehittämisen pääasiallisena yhteistyökumppanina toimii Osaamiskeskus Nuoska – Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa. Osaamiskeskus Nuoska kehittää alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia nuorisotyön toimintamalleja kouluihin ja oppilaitoksiin. Nuoska on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamasta ja määrittelemästä osaamiskeskuksesta, joiden tarkoituksena on muodostaa valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteiden toimeenpanoa tukeva kokonaisuus. Osaamiskeskuksissa kehitetään ja edistetään nuorisolan osaamista, asiantuntijuutta sekä tiedonkulkua nuorisolain mukaisesti. (Osaamiskeskus Nuoska – Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa s.a.)

Oppilaitosnuorisotyön tarkoituksena on lisätä nuorten osallisuutta ja vaikuttamista luomalla valmiuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa toimimiseen. Nuorisotyöllä pyritään vahvistamaan oppilaitosten kasvattajayhteisöä, jonka tavoitteena on tukea ja edistää nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista. (Osaamiskeskus Nuoska – Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa s.a.)

2.3 Kehittämistarpeen kuvaus

Kasvattaminen kuuluu niin koulun kuin nuorisotyönkin tavoitteisiin (Hakoluoto, ym. 2014, 7). Nuoret viettävät paljon aikaa kouluissa ja oppilaitoksissa ja siitä syystä koulut sekä oppilaitokset ovat merkittäviä kasvattajayhteisöjä. Ryhmäprosessien ja nuorten välisten suhteiden tukeminen voi olla nuorisotyön yksi tehtävistä. Nuorisotyö voi edistää nuorten osallistumista koulun kehittämiseen sekä lisätä toiminnallisuutta kouluissa. Nuorten tarpeisiin voidaan reagoida paremmin kehittämällä nuorisotoimen ja koulun välistä yhteistyötä. (Kiilakoski 2014, 51.)

Nuorisotyön kasvatustehtävää on yhtymäkohtien löytämiseksi järkevä tarkastella suhteessa koulun tehtäviin ja opetussuunnitelmaan. Tarve nuorisotyölle koulussa tuntuu löytyvän nuorisotyön ja koulun tavoitteiden yhtymäkohdista. Opintopolun (s.a.) kaikilla opetusta antavilla kouluilla on opetus- ja kasvatustehtävä, jolla tarkoitetaan opiskelijoiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhdessä kotien kanssa. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuudet osaamisen monipuoliseen kehittämiseen ja he voivat rakentaa myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetuksen kautta voidaan edistää osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa sekä kasvua demokraattiseen jäsenyyteen yhteiskunnassa. Tärkeänä nähdään ihmisoikeuksien tunteminen, kunnioittaminen ja puolustaminen.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella opetustehtävän lisäksi myös sen kasvatus-, tulevaisuus- sekä yhteiskunnallisen- ja kulttuurisen tehtävän näkökulmasta. Nämä tehtävät ovat kirjattu perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Perusopetuksen yhteiskunnallisen tehtävän tarkoituksena on edistää tasa-arvoa, yhteisöllisyyttä sekä oikeudenmukaisuutta. Perusopetus edistää yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Tärkeänä nähdään myös eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. Oppilaat oppivat tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä rakentamaan oman opintopolkunsa ilman sukupuolisidonnaisia roolimalleja. (Opintopolku s.a.)

Kulttuuritehtävänä perusopetuksella on monipuolisen kulttuurisen osaamisen ja kulttuuriperinnön arvostamisen edistäminen. Myös nuorten kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurisen pääoman rakentamista tuetaan. Opetuksen kautta voidaan lisätä ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta. Ympäröivän maailman muuttuminen vaikuttaa oppilaiden kehitykseen ja koulun toimintaan. Perusopetuksen kautta nämä muutostarpeet pyritään kohtaamaan avoimesti, niitä arvioidaan kriittisesti ja pyritään ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. (Opintopolku s.a.)

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu muun muassa laaja-alaisen osaamisen tukeminen, jonka tavoitteena on tasapainoinen, hyvä ja sivistynyt ihminen. Laaja-alainen osaaminen sisältää vastuullisen vaikuttamisen ja

elämänhallinnan taitoja. Lukiokoulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kasvamista aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille tarpeellista tietoa, taitoa ja valmiuksia harrastusten ja persoonallisuuden monipuoliseen kehittämiseen. (Opetushallitus 2021.)

Nuorisotyön funktioiden tavoitteet sivuavat opetussuunnitelman tavoitteita monella tapaa. Sosialisatiofunktion tarkoituksena on liittää nuoret kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseniksi, personalisaatiofunktion tavoitteena on ohjata nuoren kehittymistä omaksi itsekseen ja kompensatiofunktio pyrkii tasoittamaan sosialisatiossa sekä personalisaatiossa ilmeneviä puutteita ja korjaamaan vaikeuksia. Resursointi- ja allokointifunktion tavoitteena on yhteiskunnan nuorille osoittamiin voimavaroihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttaminen. (Hoikkala & Sell 2016.)

Ryhmädynamiikan tukemiselle on kouluissa tarve. Häiriöt ryhmädynamiikassa vaikuttavat ilmapiiriin koulussa ja näin ollen vaikeuttavat siellä toimimista. Nuorisotyö lujittaa ryhmäprosesseja ja voi näin tarjota tukea ryhmien muotoutumisvaiheessa. Erilaiset toiminnalliset menetelmät voivat toimia ryhmäytymisen apuna. (Kiilakoski 2014, 94–96.) Ryhmän merkitys on hyvin keskeinen opiskelijan sosiaalisen identiteetin kehittymiselle, hyvinvoinnille, oppimiselle sekä oman ja muiden suhteiden jäsentämiselle. Ryhmässä lapsi tai nuori voi tuntea kuuluvansa johonkin ja tuntea tulevansa hyväksytyksi. Ryhmässä lapsi tai nuori pääsee osallistumaan ja vaikuttamaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Koska nuorisotyön työote poikkeaa koulujen totutusta käytännöstä, voi koulujen olla hankalaa virittäytyä ottamaan vastaan nuorisotyön kaltaista toimijaa. Kouluihin tulee tehdä paikka nuorisotyölle, sillä se tarjoaa koulumaailmaan uudenlaista näkökulmaa. Ongelmana voi olla, etteivät koulun rakenteet välttämättä aina tue kouluissa järjestettävää nuorisotyötä. Jotta toimintaa voidaan järjestää, se voi edellyttää rajojen siirtämistä ja rakenteiden muuttamista. Koulun arjessa eri toimijoiden näkökulmat ja ajatuksen kehityksen suunnasta voivat olla erilaisia. Koska kouluun kohdistuu paljon vaatimuksia, joiden tasapainottaminen voi olla hankalaa, nuorisotyön mahdollisuudet koulun kehittämiseen osallistumiseen vaihtelevat. (Kiilakoski 2014, 86)

Koulut ovat kokonaisuuksia, jotka koostuvat monista asioista ja usein odotukset sitä kohtaan ovat ristiriitaisia. Vaikka koulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja ohjattua, sen pitäisi voida reagoida erilaisiin kehittämistarpeisiin. Kasvatusta tulisi eriyttää ja siinä tulisi ottaa huomioon ryhmäkohtaiset ja yksilölliset tarpeet. (Salminen 2012, Kiilakosken 2014, 86 mukaan.)

Hyvän perustan koulun ja nuorisotyön yhteistyölle sekä nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi luovat niiden yhteiset intressit. Uudenlaisia kohtaamisen mahdollisuuksia kouluissa voi tarjota nuorisotyölle luonteenomainen vapaa rooli. Koulun arjessa koulunuorisotyöntekijän rooli voi olla hyvin moninainen, sillä nuorisotyöntekijä koulussa on voi toimia rinnalla kulkevana ja läsnä olevana ohjaajana sekä oppimisen motivoijana. Nuorisotyöntekijä on matalan kynnyksen aikuinen arjessa sekä osallisuustoiminnan mahdollistaja ja innostaja. (Pennanen 2014, 66).

3 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

3.1 Kehittämistyön tavoite

Kehittämistyön tavoitteena on edistää oppilaitoksen henkilöstön ja nuorisotoimen välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta. Kehittämistyössä suunniteltavan työparitoiminnan kautta voidaan vahvistaa nuorten vertaisryhmiä ja yhteisöllisyyttä oppilaitoksessa sekä tarjota opettajille työkaluja ja menetelmiä nuorten kohtaamiseen. Työparitoiminnan kautta voidaan myös vaikuttaa positiivisen luokkailmapiirin syntymiseen sekä yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksellisuuden lisääntymiseen oppilaitoksessa. Ehkäisevän työtteen kautta voidaan parantaa nuorten hyvinvointia oppilaitoksessa.

3.2 Toimenpiteet

Kehittämistyön toimenpiteenä tuotetaan suunnitelma siitä, kuinka nuorisotyö voitaisiin viedä osaksi toisen asteen oppilaitoksen arkea.. Kehittämistyössä suunnitellaan opetustoimen henkilöstön sekä nuorisotoimen henkilöstön opetussuunnitelmapohjaista työparitoimintaa. Oppilaitoksen alkukartoituksen kautta huomioidaan niin osallistuvan oppilaitoksen kuin nuorisotoimenkin lähtötilanne, tarpeet ja tavoitteet.

3.3 Tavoiteltava tuotos ja tulos

Kehittämistyön tuotoksena on siis suunnitelma nuorisotyön viemisestä sisälle toisen asteen oppilaitokseen. On mahdollista, että kehittämistyön tuloksena nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitoksen välinen yhteistyö lisääntyy. Nuorisotyön päästessä paremmin sisälle toisen asteen oppilaitokseen, myös koulu- nuorisotyötä ja siihen liittyviä menetelmiä voidaan kehittää toisen asteen oppilaitokseen sopiviksi. Yhteistyön lisääntyessä nuorisotyö voi omalla kohtaavalla tyylillään edistää oppilaitoksissa yhteisöllisyyttä, hyvinvointia, ilmapiiriä, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä tarjota yhteisen työparitoiminnan kautta oppilaitoksen henkilökunnalle uusia työkaluja ja toimintamalleja entistä kohtaavamman työotteen kehittämiseksi.

3.4 Aiemmat toimenpiteet/mallit

3.4.1 Opinkirjo: Kasvatuskumppanuusmalli (Kasku)

Kehittämiskeskus Opinkirjo on yksi Nuoskan osatoteuttajista. Opinkirjo kehittää kasvatuskumppanuusmallia eli kaskutoimintaa. Syyslukukaudelle 2020 pilotoidaan opettaja-ohjaaja -työparitoimintaa kolmella yläkoululla Espoossa. Toiminnassa tarkoituksena on, että työpari suunnittelee, toteuttaa ja reflektoi kolme ryhmän yhteistä tuntia. Tärkeinä tavoitteina toiminnalle nähdään edellytysten luominen luokan vuoropuhelulle sekä ilmapiirin parantaminen. Lisäksi toiminnan tavoitteena on tarjota opettajalle työkaluja ja toimintatapoja työotteen kehittämiseksi. Tunnit ovat oppilaslähtöisiä ja luonteeltaan keskustelevia. (Opinkirjo s.a.)

Kaskutoiminnan tavoitteina on myös, että oppilaat ja ryhmän jäsenet voisivat tutustua toisiinsa sekä pyrkiä vahvistamaan heidän luottamustaan ja toimijuuttaan. Tärkeää on oppilaiden sisäisten motivaatiotekijöiden vahvistaminen. Kaskutoiminta on osa osaamiskeskus Nuoskan toimintaa. Tavoitteena on vahvistaa opettajien kohtaamistaitoja ja ammatillista identiteettiä. Toiminnan kautta opettajat voivat oppia uusia menetelmiä. Ohjaajien rooli kehittyi toiminnan myötä, ja sen kautta voidaan luoda struktuuri yhteistyölle luokanvalvojan kanssa. Toiminta lisää ohjaajan työn näkyvyyttä. (Korhonen s.a.)

Kaskutoimintaa toteutetaan kolmen Kasku-tunnin sarjana, joilla voidaan lisätä koulussa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja kohtaamista ryhmän sisäisen luottamuksen ja ilmapiirin kehittymiseksi. Luokanvalvoja ja ohjaaja suunnittelevat, toteuttavat ja refleктоivat pidetyt oppitunnit. Työparin työskentely alkaa yhteisellä tutustumisella, ja kolmen Kasku-tunnin kokonaisuuden toteuttaminen vie noin seitsemän tuntia työaika. Kaskutoiminnan toteuttamiseksi ja sen eri vaiheisiin on olemassa ohjemateriaalia. Oppilaslähtöinen työskentely, läsnäolo ja kunnioittava vuorovaikutus nähdään tärkeämpänä kuin kaiken suunnitellun sisällön läpikäyminen. Säännöllistä työskentelyä opettajan ja ohjaajan välillä on kannattavaa jatkaa myös kolmen järjestetyn Kasku-tunnin jälkeenkin. (Korhonen s.a.)

Työparin väliseen yhteiseen suunnitteluun kannattaa varata riittävästi aikaa. Vapaamuotoinen keskustelu suunnittelun aikana on tärkeää. Työparin on järkevä keskustella toistensa opetus- tai ohjaustyyleistä ja kartoittaa luontevat ja mielekkäät työtavat sekä vahvuudet ja heikkoudet. Toiminnasta ja kohtaamisesta on kannattavaa tehdä mahdollisimman luontevaa. Työstä ei koskaan tule valmista, joten tämänhetkinen tilanne tulisi nähdä tärkeimpänä. (Korhonen s.a.)

3.4.2 Vantaan kaupunki

Nuoskan osatoteuttajiin kuuluvan Vantaan kaupungin Keskeyttämisestä kohtaamiseen -hankkeen tarkoituksena on vähentää opintojen keskeyttämistä Varian ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Opintojen keskeyttämistä pyritään vähentämään opiskelijoiden kohtaamisen kautta, jolloin taustalla on ajatus myönteisen kohtaamisen, arvostavan vuorovaikutuksen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin sekä opiskelujen tukemisen merkityksestä. Hankkeen kautta Varian henkilöstölle tarjotaan valmiuksia ja työkaluja opiskelijoiden kohtaamiseen sekä opiskelujen tukemiseen. Hankkeen aikana on tarkoitus kehittää henkilöstön yhteistyöhön perustuva toimintamalli, jotta entistä paremmin ja varhaisessa vaiheessa voitaisiin tunnistaa opiskelijoiden tuen tarpeet ja ohjaamaan heitä soveltuvien palveluiden piiriin. Tärkeänä nähdään opettajien ja opiskeluhuollon välinen yhteistyö. Yhteistä toimintamallia sekä tukemisen ja kohtaamisen taitoja kehitetään esimerkiksi yhteisissä tiimikoulutuksissa.

Hankkeessa keskeyttämiseen pyritään vaikuttamaan erityisnuorisotyön keinojen kautta. (Sivistysvantaa s.a.)

Hankkeessa työskentelee neljä erityisnuorisotyöntekijää Varian eri aloilla. Eri-tyisnuorisotyöntekijät työskentelevät erityisesti keskeyttämisriskissä olevien nuorten kanssa ja tukevat opettajien sekä opiskeluhuollon työtä. Yhteistyötä tehdään perusopetuksen kanssa, jonka kautta pyritään vahvistamaan perusopetuksen henkilöstön ja oppilaiden tietämystä eri alavaihtoehdoista sekä opiskelusta ammatillisessa koulutuksessa ja tarjoamaan tutustumismahdollisuuksia. Nuoria tuetaan hakeutumaan heitä itseään kiinnostaville aloille.

Hankkeessa tuetaan myös opintojen keskeyttämisvaarassa olevia nuoria ja kehitetään toimintamalleja, joiden kautta opiskelijoiden hyvinvointia ja opintojen läpäisyä voidaan tukea. Oppimisympäristön kannustava ja turvallinen ympäristö sekä ohjaamisen ja tuen selkeät rakenteet edesauttavat kiinnittymistä opintoihin ja vähentävät keskeyttämistä. (Sivistysvantaa s.a.)

4 TYÖPARITOIMINTA

4.1 Yleisesti työparitoiminnasta

Tarkoituksena on, että nuorisotoimen henkilöstö ja oppilaitoksen henkilöstö toteuttaisivat työparitoimintaa oppituntien yhteydessä. Työparitoimintaa voidaan toteuttaa esimerkiksi luokanvalvojantunneilla tai muilla vastaavilla. Työpari voi valita oppitunnin aiheeksi tietyn opetussuunnitelman mukaisen teeman, jonka ympärille työparin pitämät tunnit nivotaan. Korhosen (s.a.) mukaan tunnit voidaan toteuttaa esimerkiksi kolmen työparitunnin sarjana läpi lukukauden. Työpari suunnittelee, toteuttaa ja reflektoi pidetyt tunnit yhdessä. Tärkeää on, että tunnit toteutetaan opiskelijalähtöisen työskentelyn kautta, jolloin läsnäolo ja kunnioittava vuorovaikutus on tärkeämpää kuin itse suunnitellun sisällön läpikäyminen.

Alkuvaiheessa on tärkeää, että työpari tutustuu toisiinsa ja kartoittaa toistensa osaamisen, muut tiedot ja taidot sekä vahvuudet ja heikkoudet. Tutustumisessa kannattaa varata riittävästi aikaa myös vapaalle keskustelulle. Toiminnasta ja työparituntien pitämisestä kannattaa tehdä mahdollisimman luontevaa. (Korhonen s.a.) Molempien mielekkäiden työtapojen tunnistaminen

edistää yhteisen sävelen löytämistä. Sujuvan yhteistyön löytäminen on työparitoiminnan onnistumisen kannalta tärkeää ja parhaimmillaan se voi kehittää molempien osapuolten ammattitaitoa sekä tarjota uudenlaisia työkaluja työskentelyyn. Tärkeää on, että molemmat osapuolet tietävät oman roolinsa työparitoiminnan toteuttajana. Selkeä suunnitelma työnjaosta edistää toiminnan sujuvuutta.

Työparin on mahdollista miettiä vaihtoehtoisia tapoja ja menetelmiä toteuttaa yhteisiä tunteja. Korhonen (s.a.) esittää luokan tuntemuksen auttavan valmistautumista tunneille – työparin pohtiessa tuntien sisältöä, menetelmiä ja teemoja. Tärkeää on pohtia, kuinka luokkaa voitaisiin osallistaa keskustelemaan ja tuomaan esille omia mielipiteitään ja näkökulmiaan. Vertaisryhmätoiminnassa samanlaisessa tilanteessa olevat jakavat kokemuksia keskenään. Vertaisryhmätoiminta tarjoaa opiskelijoille sosiaalista tukea, uusia näkökulmia sekä toivoa. (Levamo & Heikkinen 2020.) Korhosen (s.a.) mukaan työparin tulee antaa erityistä huomiota avoimen ja suvaitsevaisen ilmapiirin rakentaminen. Toivottavaa on, että mahdollisimman moni opiskelija osallistuisi yleiseen keskusteluun. Jokainen opiskelija saa kuitenkin osallistua tunneille omista lähtökohdistaan, ja kaikki saavat osallistua sen verran kuin tuntuu luontevalta. Työparilla on suuri rooli keskustelun ylläpidossa ja keskustelun laadun ylläpitäjinä. Loukkaavaa keskustelua ei tule sallia. On hyvä kiinnittää huomiota keskustelun kulkuun ja siihen, millä tavalla opiskelijat keskustelevat:

- otetaanko muiden tunteet huomioon?
- puhuvatko opiskelijat suoraan toisilleen vai opettajan kautta?
- minkä sävyistä keskustelu on? (humoristista, neutraalia yms.)

Työpari voi tarpeen mukaan pyrkiä löytämään erilaisia ilmaisukeinoja, jotta opiskelijat voisivat tuoda itseään esille itselleen sopivalla tavalla.

4.2 Työparitoiminnan teemat: Opetussuunnitelman ja nuorisotyön tehtävien yhteensovittaminen

Työpari voi itse vaikuttaa siihen, minkälaista sisältöä työparitunnit pitävät sisällään. Opetussuunnitelman huomioiminen tuntien suunnittelussa on kuitenkin oleellista ja valitun teeman tulisi tukea opetussuunnitelmien sisältöjä. Tämän lisäksi niin oppilaitoksen kuin nuorisotoimen toiveiden ja tarpeiden

huomioiminen tulisi ottaa huomioon. (Onko esimerkiksi oppilaitoksella jokin tarve, johon työparitoiminnan kautta voitaisiin puuttua?)

Koska työparitoiminnassa on kyse nuorisotyön ja oppilaitoksen henkilökunnan välisestä yhteistyöstä, on toiminnan tuettava molempien osapuolten tavoitteita ja ohjaavaa säädäntöä.

Esimerkiksi ammatillisen koulutuksen reformi toi ammatilliseen koulutukseen muutoksia, joihin nuorisotyön on pyrittävä vastaamaan ja yksittäisen nuoren tarpeiden tulisi olla koulunuorisotyössä erityisen keskeisessä asemassa. Tämän huomioiminen myös opetussuunnitelmapohjaisessa työparitoiminnassa on kriittistä, sillä kasvattajayhteisön ja kasvatuskumppanuuden vahvistaminen koulunuorisotyön avulla toimii tärkeänä keinona lisätä nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Moniammatillisen yhteistyön merkitys oppilaitosympäristössä ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä korostuu. Parhaimpaan mahdolliseen lopputulokseen päästään eri ammattikuntien työskennellessä yhdessä yhteisen päämäärän eteen. Kasvattajayhteisön vahvistamisen kautta voidaan kehittää myös nuorten vertaisryhmiä, jotka ovat yksittäisen nuoren tukemisessa hyvinkin merkityksellisiä, yhteisöllisyyden merkitystä unohtamatta.

Opetussuunnitelmapohjaisen työparitoiminnan järjestäminen toisen asteen ammatilliseen oppilaitokseen tulisi siis kytkeytyä kunkin alan opetussuunnitelmaan, jolloin tämä tarkoittaa sitä, että oppituntien teemojen tulisi olla yleisiä kaikille aloille tai vaihtoehtoisesti pyrkiä kohdistamaan työparitunteja tarpeen mukaan tietyille aloille sopiviksi – opetussuunnitelma jälleen huomioiden. Yksi opetussuunnitelmapohjainen teema-alue, johon työparitoiminta voisi toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa keskittyä, on elinikäisen oppimisen avaintaidot. Elinikäisen oppimisen avaintaitoihin kuuluu viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kestävän kehityksen osaaminen, matemaattinen, luonnontieteellinen ja teknologinen osaaminen, digitaalinen osaaminen, osaamisen kehittämisen taidot, yhteiskunnallinen osaaminen ja kansalaistaidot, yrittäjyysosaaminen sekä kulttuuriosaaminen (Opintopolku s.a).

Mielenkiintoinen vaihtoehto olisi, jos työparitoiminnasta luotaisiin vapaavalintainen opintojakso toisen asteen oppilaitokseen, jolloin opintojaksolle osallistuminen edistäisi oppilaiden opintoja. Opintojakson voisi esimerkiksi keskittää

elinikäisen oppimisen avaintaitojen ympärille. Tämä voisi mahdollisesti lisätä oppilaiden kiinnostusta työparitoimintaa kohtaan ja siten houkutella lisää nuoria osallistumaan työparitoimintaan. Opintojaksomuotoisuus antaisi työparille laajat mahdollisuudet puuttua ja käsitellä erilaisia opetussuunnitelmasta sekä tarpeesta kumpuavia teemoja. Opintojaksomuotoisuus vaatisi kuitenkin kaikilta osapuolilta paljon resursseja – kuten esimerkiksi aikaa – toteuttaakseen työparitoiminnan eri vaiheet riittävän laadukkaasti. Opintojakson arviointi voisi myös hankaloittaa ohjaajan roolia työparitoiminnassa, sillä nuorisotyöntekijän ei tule oppilaitoksissa osallistua oppilaiden arviointiin. Fiksua voisi olla toteuttaa tässä tapauksessa arviointi vain hyväksyty/hylätty arviointiasteikolla, joka mahdollisesti voisi vähentää ongelman suuruutta, sitä kuitenkin täysin poistamatta. Opintojakson kokonaisvaltaiset tavoitteet olisi mahdollista liittää opintopolussa löytyviin yksityiskohtaisiin tavoitteisiin eri taitojen kohdalla. Elinikäisen oppimisen avaintaidot voisivat olla varsin hyvä vaihtoehto, jota lähteä opetussuunnitelmapohjaisen työparitoiminnan kautta tukemaan, sillä niiden opiskelminen on yhteistä koko ammatilliselle koulutukselle. Yhteistä opetussuunnitelmaa ei tunnu ammatillisella puolella löytyvän, vaan opetussuunnitelmat ovat alakohtaisia. Tietysti nuo avaintaidot ovat jo jollain lailla integroituna kunkin alan opetukseen ja voi tietyllä tapaa olla hankala luoda niiden ympärille opintojaksoa. Mielenkiintoinen vaihtoehto tämä joka tapauksessa olisi!

Toinen vaihtoehto – niin ammatillisen koulutuksen kuin lukionkin puolelle – voisi olla työparitoimintaan perustuva opintojakso esimerkiksi työelämään liittyen. Meillä oli Xamkillä tällainen (*ammattialan ajankohtainen teema*). Kyseisellä opintojaksolla käytiin läpi esimerkiksi oman osaamisen sanoittamiseen, työllistymismahdollisuuksiin, työnhakuun ja -haastatteluun, tulevaisuuden työelämätaitoihin, lainsäädäntöön sekä muita työelämään liittyviä asioita. Uskomme, että tällaisen saisi hyvin nivottua yhteen opetussuunnitelman ja opinto-ohjauksen kanssa, jolloin opintojaksoa voisi toteuttaa työparina esimerkiksi opinto-ohjaaja ja nuorisotoimen henkilöstö.

Lukio-opetuksen yleiset tavoitteet korostavat laaja-alaista yleissivistystä ja kokonaisvaltaisen ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen niin osana paikallista, kansallista, eurooppalaista kuin globaaliakin yhteisöä. Lukio-opetuksella pyritään lujittamaan opiskelijan identiteettiä ja sen avulla ohjataan oman ainutlaatuisuuden

ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Lukio-opetuksessa huomioidaan sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen merkitys sukupuolitietoiselle opetukselle. Tärkeää on vahvistaa opiskelijan käsitystä ihmisen toiminnan vaikutuksista suhteessa ympäristöön ja ohjata häntä kohti kestävämpää elämäntapaa tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisesti yhteistyössä. Lukio-opetuksen kautta opiskelijalle kertyy kokemuksia monipuolisesti uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta oppiaineiden rajat ylittäen. Opiskelija kehittää ongelmanratkaisu-, tiedonhankinta- sekä soveltamistaitojaan. Kokemuksia saadaan tutkivasta oppimisesta ja osallisuudesta tieteen sekä tutkimuksen tekoon. Lukio-opetus vahvistaa opiskelijoiden monilukutaitoja ja opiskelija tottuu arvioimaan tiedon ja tekstien luotettavuutta. Ymmärrystä viestintä- ja tietoteknologiasta syvennetään ja niitä ohjataan käyttämään vastuullisesti ja turvallisesti niin yksin kuin yhteisöllisessä työskentelyssä. (Opetushallitus 2019, 58–59.)

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelun kautta saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimi- ja projektityöskentelyn kautta. Lukioissa kannustetaan opiskelijoita taiteelliseen ilmaisuun. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat nähdään hyvinvoinnin ja terveyden kannalta oleellisina. (Opetushallitus 2019, 59.) Niin työparitoiminnan kuin myös laajemmassa kontekstissa ajateltuna koko nuorisotyön kannalta erityisesti huomio on hyvä kiinnittää tavoitteeseen, jossa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistetaan muun muassa vuorovaikutuksen avulla. Tämä vaikuttaa tavoitteelta, johon työparitoiminta voisi antaa oman selkeän panoksensa sen edistämiseksi.

Lukion oppiaineiden yhteisiä tavoitteita ohjaavat laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Laaja-alaisen osaamisen yleisinä tavoitteina on hyvä yleissivistys, kestävän tulevaisuuden rakentaminen sekä vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat: hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen on kokonaisuus, johon kuuluu hyvän yleissivistyksen lisäksi hyväksi ihmiseksi kasvaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen, jatko-opintojen-, työelämän- ja

kansainvälistymismahdollisuuksiin tarvittavien tietojen ja taitojen, arvojen, asenteiden huomioiminen. (Opetushallitus 2019, 60–61.)

Tällaisten tavoitteiden tukeminen tulisi olla työparitoiminnan suunnittelun keskiössä. Työparin kannattaa tehdä tarkka suunnitelma siitä, mitä, miten ja millaisilla menetelmillä toimintaa lähdetään toteuttamaan. Suunnitelmallisuus on työparitoiminnassa tärkeää, mutta nuorisotyöllisen näkemyksen mukaisesti vuorovaikutuksellisuus, nuorten osallistaminen ja yhteisöllisyyden tukeminen ovat tärkeämpiä kuin tiukka asiasisältöjen läpikäyminen. Tavoitteiden ja teemojen tulisi olla oppilaitos- ja ryhmäkohtaisia, ja siten niiden tulisi kummuta tarpeesta.

4.3 Työparituntien runko

Kasku-toiminnan (Kasku = Koulun kasvattajakumppanuus) kohteena ovat yläkoulujen oppilaat, luokanvalvojat sekä luokanvalvojen työparina toimivat ohjaajat (esim. nuorisotyöntekijät). Toiminnan tavoitteena on lisätä koulussa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja kohtaamista. Ryhmän jäsenten tutustuminen toisiinsa, luottamuksen ja toimijuuden vahvistaminen sekä oppilaiden sisäisten motivaatiotekijöiden vahvistaminen ovat Kasku-toiminnan tavoitteet oppilaille. Opettajille toiminnan tavoitteita ovat kohtaamistaitojen ja ammatillisen identiteetin vahvistuminen sekä uusien menetelmien oppiminen. Ohjaajille tavoitteet ovat ohjaajan roolin kehittyminen, struktuurin luominen yhteistyölle luokanvalvojan kanssa sekä oman työn näkyvyyden lisääminen. (Korhonen s.a.)

Perusopetus on kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Siinä eri osa-alueiden sisällöt ja tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen sekä toimintakulttuurin perustan. Opetussuunnitelma on laadittu tietyn arvoperustan mukaisesti. Arvoperustaan kuuluvat muun muassa oppilaan ainutlaatuisuuden tukeminen ja oikeus hyvään opetukseen. (Opetushallitus 2014, 9-15.) Kasku-toiminnalla voidaan tukea opetussuunnitelman arvoperustaa oppilaan ainutlaatuisuuden tukemisen osalta.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, kulttuuritehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävän tarkoituksena on

oppilaiden oppimisen, hyvinvoinnin ja kehityksen tukeminen yhteistyössä kotien kanssa. Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistäminen on perusopetuksen yhteiskunnallisen tehtävän tavoitteena. Kulttuuritehtävän tarkoituksena on edistää kulttuurista osaamista monipuolisesti ja tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin kulttuurisen pääoman rakentamisessa. (Opetushallitus 2014, 18.) Kasku-toiminta voi osaltaan olla mukana tuke-
massa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistämistä. Kasku voi myös tukea oppilaiden hyvinvointia ja kehitystä.

Jokaisen oppilaan oikeuksiin kuuluvat opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö (Opetushallitus 2014, 34). Turvallista oppimisympäristöä voidaan parantaa Kasku-toiminnan ryhmädynamiikkaa tukevalla otteella. Vuorovaikutusta tukemalla luokan sisäinen yhteishenki vahvistuu.

Oppilaiden vastuuta kouluyhteisön jäsenenä on opetussuunnitelmassa sanottu seuraavanlaisesti: *Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti.* (Perusopetuslaki 35 § 2 mom., Opetushallitus 2014, 34 mukaan.) Kasku-toiminnan tavoitteet oppilaille voivat edesauttaa opetussuunnitelmassa mainittua oppilaiden vastuun kantamista kouluyhteisössä.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu tavoite edistää aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa (Opetushallitus 2014, 16). Toimijuuden edistäminen on kirjattu myös Kasku-toiminnan tavoitteisiin.

Seuraava jaottelu perustuu Korhosen (s.a.) työparituntien materiaaleihin.

4.3.1 1. Tunti

1. Tunnin aloittaminen

- Käydään läpi tuntien tavoitteet, tarkoitus yms.

- Työparin esittely

2. Mahdollinen yhteisöllinen harjoite/leikki

- Työparin itse sovellettavissa

3. Tunnin teeman läpi käyminen

- Kuinka käydään läpi?

- Mitä menetelmiä?

4. Tunnin lopettaminen

- Mitkä ovat oppilaiden toiveet seuraavalle tunnille?

- Palautteen kerääminen (mikä on paras keino – esim. yleinen keskustelu vai nimettömänä esim. lappuja hyödyntäen?)

- Loppufiilikset

4.3.2 2. Tunti

1. Tunnin aloitus

- Viime tunnin kertaus

- Fiilikset/kuulumiset yms.

2. Tunnin teeman läpi käyminen

- Käydäänkö läpi samaa teemaa mitä viimeksi, eli edetäänkö siitä mihin viimeksi jäätin?

- Noudatetaan, tarpeen mukaan joustuen, ensimmäisellä tunnilla sovittua suunnitelmaa.

- Onko ryhmässä havaittavissa muutoksia ensimmäisen yhteistunnin jälkeen?

3. Tunnin lopettaminen

- Sanoitetaan yhdessä sovitulla menetelmällä (sanotaan ääneen, kirjoitetaan lapulle, tms.) toiveet ja tavoitteet seuraaville viikoille.

- Loppufiilikset.

4.3.3 3. Tunti

1. Kuulumiset ja tuntemukset tällä hetkellä sekä viime päivien/viikkojen kokemuksia ryhmän ilmapiirin, yhteishengen ja tunnelman suhteen.

2. Tunnin aloittaminen, palataan siihen mihin viimeksi jäätiin.

- Ryhmän kokemuksia ja mielipiteitä siitä, millainen ryhmä on tällä hetkellä.

Opiskelijoiden, opettajan ja ohjaajan ajatuksia voidaan kerätä yhteisesti ääneen tai kirjallisena anonyymisti, jonka jälkeen ne käydään läpi yhteisesti keskustellen tai jollakin muulla tavalla.

- Millaisiin asioihin olisi hyvä jatkossa kiinnittää huomiota ja kuinka tähän mennessä saavutettua voidaan pitää yllä?

3. Tunnin lopettaminen

- Loppufiilikset.

- Onko toiveita tai tarpeita järjestää Kasku-tunteja jatkossa?

4.4 Toteutus verkkoympäristössä

Poikkeusolojen vuoksi on järkevää pohtia, voisiko työparitoimintaa toteuttaa verkkoympäristössä. Monille oppilaitoksille tämä voisi olla ”markkinointia” edistävä tekijä, kun toimintaa ei tarvitsisi toteuttaa konkreettisesti luokkahuoneessa. Verkkoympäristössä tapahtuva työparitoiminta voi tarjota uudenlaisia keinoja ja menetelmiä toiminnan toteuttamiselle. Haasteena kuitenkin on verkko-yhteisössä tapahtuva kohtaaminen. Työparitoiminnan tavoitteena on edistää nuoristoimen henkilöstön sekä oppilaitoksen henkilöstön välistä yhteistyötä, mutta myös vahvistaa nuorten vertaisryhmiä, yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta oppilaitoksessa. Verkkoympäristössä näihin tavoitteisiin vastaaminen vaatii työparilta erityistä huomiota. Olennaista on tietämys luokasta, sen ilmapiiristä sekä oppilaista, jotta työpari voi suunnitella verkkototeutuksen juuri kyseiselle kohderyhmälle sopivaksi. Työparin on hyvä pyrkiä keksimään menetelmiä, joiden kautta osallistaa luokkaa vuorovaikutusta edistävällä tavalla ja pitää huolta siitä, ettei tunnit mene työparin kaksinpuheluksi.

Verkkoympäristö voidaan nähdä myös mahdollisuutena. Se tarjoaa nuorille mahdollisuuden kokeilla erilaisia vuorovaikutuksen tapoja. Joillekin nuorille

verkkoympäristö voi olla myös hyvin luonteva tapa kokea yhteenkuuluvuutta sekä ilmaista itseään ja identiteettiään monipuolisesti. (Verke 2015, Lehtimäen 2019, 13 mukaan.) Osallistamisen näkökulmasta verkkoympäristö voi olla haastava. Verkossa ei välttämättä osata hyödyntää kaikkia osallistamisen mahdollisuuksia, joita voidaan toteuttaa laitteista ja etäisyydestä huolimatta tai joita laitteet tarjoavat (Koski 2016). Hyvällä suunnittelulla voidaan kuitenkin toteuttaa edellä mainittuja ryhmätoimintoja onnistuneesti ja tukea yhteisöllisyyttä, osallisuutta sekä ryhmäytymistä.

Sosiaalinen media on lapsille ja nuorille ympäristö muiden joukossa, jossa voi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Siellä vaihdetaan kuulumisia, iloitaan ja hullutellaan yhdessä sekä osallistutaan ja vaikutetaan. Sosiaalisen median avulla voidaan luoda, ylläpitää ja vahvistaa ihmissuhteita. Se voi myös tarjota osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia erilaisissa verkkoympäristöissä sekä opettaa itseilmaisua ja mediataitoja. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019.) Sosiaalisen median yhteisöt voivat tukea nuoren elämää, mutta niiden sisällön suunnitteluun tulee panostaa paljon.

Ihmiskontaktin rakentamiseksi verkossa tulee huomioida useita asioita. Esimerkiksi seuraavat vinkit voivat auttaa luomaan vuorovaikutusta verkossa:

- Jokaisen osallistujan tervehtiminen etunimellä; Tämä luo nuorelle tunteen, että hän on tullut huomioiduksi ja kuulluksi. Tuntiessaan näin, nuori on motivoituneempi, vastaanottavaisempi ja rohkeampi kokeilemaan uusia asioita.
- Selkeän ja ymmärrettävän kielen käyttäminen on tärkeää. Nuorilta tulee varmistaa useaan kertaan, että he ovat ymmärtäneet keskustelun tai tekemisen pelisäännöt. Verkkoympäristössä kysyminen ja ohjeiden varmistaminen voi olla vaikeaa.
- Nuoria voi kannustaa ajattelemaan pyytämällä heitä kirjoittamaan ajatuksia videokokousalustan chatiin. Chatistä voi poimia havaintoja yhteiseen keskusteluun.
- Hiljaisuutta ei tule pelästyä. Osallistujille tulee antaa tilaa ajatella ja reagoida.
- Videoyhteyden välityksellä taputtamisen, laulamisen tai tanssimisen yrittäminen samanaikaisesti tuo kehollisuutta videoyhteyteen.

- Samanaikaisesti voi tarjota erilaisia vaihtoehtoisia vuorovaikutuksen muotoja, kuten esimerkiksi pikakyselyt, chat ja puhe.
- Kuuntelemisen osoittamiseksi on hyvä reflektoida takaisin, mitä vastaaja on kertonut. (Tuominen 2021.)

Verkkototeutuksen alustana voidaan käyttää esimerkiksi Microsoft Teamsia tai Zoomia. Myös muut erilaiset verkkopohjaiset sovellukset voivat olla mahdollisia käytettäviä menetelmiä, joita hyödyntää työparituntien aikana – vain luovuus on rajana! Verkkoympäristössä tunnit voidaan niin ikään toteuttaa kolmen työparituntin sarjana, mutta verkkoympäristöön sijoittuva työparitoiminta voi kuitenkin vaatia työparilta enemmän työtä, jotta aiemmin mainittuihin tavoitteisiin voitaisiin yltää. Vaikka tarkan suunnitelman noudattaminen ja kaiken sisällön läpi käyminen ei ole työparitoiminnan keskiössä, on verkkoympäristössä erityisen tärkeä kiinnittää huomiota työparin roolitukseen, jotta toiminta olisi mahdollisimman sujuvaa. Pedagoginen vastuu on aina opettajalla, mutta ohjaajan on hyvä pohtia, kuinka tukea opettajan työtä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja opettajan välillä.

5 LOPUKSI

Nuorisotyön vieminen pysyväksi osaksi oppilaitosten arkea alati muuttuvassa maailmassa olisi kaikkien osapuolten näkökulmasta erittäin hedelmällistä. Oppilaitokset ovat paikkoja, joissa mahdollisiin pulmiin pystytään tarttumaan tehokkaasti ja ennaltaehkäisevästi. Nuoret tavoitetaan parhaiten oppilaitoksissa, sillä he viettävät siellä suuren osan ajastaan. Oppilaitoksen sisällä nuorisotyö pystyy havaitsemaan ja puuttumaan pulmiin ajantasaisesti. Erityisesti ujojen ja hiljaisten oppilaiden pulmat voivat helposti jäädä pimentoon kasvamaan korkoa. Ennaltaehkäisyllä ja varhaisella puuttumisella pulmat voidaan usein ratkaista, ennen kuin ne kasvavat suuremmiksi ja vaikeammiksi hallita.

Huomioitava on, että erityisesti oppivelvollisuuden laajentamisen myötä muuttuvissa olosuhteissa opiskelijoiden tuen tarve voi korostua. Myös nuorisotyön on tähän jollain lailla pystyttävä reagoimaan. Tukea oppilaitoksissa voidaan tarvita enemmän, kun oppivelvollisuusiän noustessa myös koulua käyvien nuorten määrä lisääntyy. Tämä lisää oppilaitosten merkitystä nuorisotyön

kasvualustana, sillä tunnetusti nuorisotyön ajatus on mennä sinne missä nuoret ovat. Nuoruusikä on muutoksen aikaa myös yksilössä itsessään ja hänen suhteessaan ympäröivään maailmaan. Nivelvaiheen muutokset oppimisympäristöissä sekä nuoren sisäiset ja ulkoiset muutokset voivat altistaa pulmille. Kyseessä on elämänvaihe, jossa tukea ei varmasti ole liikaa tarjolla.

Uudenlaisten nuorisotyöllisten käytäntöjen kehittäminen on tärkeää riittävän tuen varmistamiseksi. Parhaimmillaan opetussuunnitelmapohjainen työparitoiminta hyödyttää kaikkia osapuolia. Opetussuunnitelmapohjainen työparitoiminta vastavuoroisesti tukee molempien osapuolten tavoitteita ja tarkoituksperiä oppilaitoksessa. Työparilla on hyvä mahdollisuus lisätä omaa ammatillista osaamista sekä kartuttaa uusia menetelmiä toiselta osapuolelta. Nuorisotyön kannalta työparitoiminta luo uudenlaisen keinon tehdä itseään tutuksi niin nuorille kuin oppilaitoksen henkilökunnalle. Työparitoiminnan jatkuvuuden varmistaminen on tärkeää, jotta koulunuorisotyö voisi kiinnittyä entistä kiinteämmäksi osaksi oppilaitoksen jokapäiväistä arkea. Tietyllä tapaa työparitoiminta voi luoda muutosta koulumaailman kulttuuriin sekä vahvistaa oppilaitoksen sisäistä kasvattajayhteisöä ja yhteisöllisyyttä.

Nuorisotyön funktioiden linkittyminen opetussuunnitelmiin luo pohjaa yhteiselle toiminnalle. Nuorisotyön ja opetussuunnitelmien samankaltaiset tavoitteet edistävät yhteistyötä, jolloin nuorille voidaan luoda tasa-arvoinen ja turvallinen oppimisympäristö. Nuorisolaki ohjaa nuorisotyötä, jolloin oppilaitoksiin on mahdollista viedä oppimiskokemusta ja opetussuunnitelman tavoitteita tukeva työmuoto, joka mahdollistaisi paremman kasvualustan vastuulliseksi ja osallistuvaksi aikuiseksi.

Myös työparitoiminnassa tämä nuorisotyön funktioiden ja opetussuunnitelmien yhdistyminen on keskeisessä osassa. Nuorisotyöntekijä on koulussa matalalla kynnyksellä lähestyttävä rinnalla kulkija, mutta nuorisotyö ei arvioi tai kannaa pedagogista vastuuta, vaan toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Näin ollen nuorisotyö oppilaitoksissa tarjoaa nuorille laajemman mahdollisuuden lähestyä aikuista ongelman kanssa, täten pienentäen nuorten riskiä jäädä ongelmien kanssa yksin. Opetussuunnitelmapohjainen työparitoiminta tulisi sisältää nuorisotyöllinen vapaamuotoisuus, mutta silti huomioida toiminnan pedagogiset vaikutukset, jotka ovat opetustoimen henkilöstön vastuulla. Toimintaa

järjestävä työpari siis ikään kuin täydentää toistensa vahvuuksia ja vastuualueita. Huomioitava on, että työparitoiminta voi toimia merkittävänä koulunuorisotyöllisenä vaikuttajana oppilaitosten muuttuessa nuorilähtöisempään ja yhteisöllisempään suuntaan.

Lähteet

Ahlberg, J., Appelgren, J., Järvinen, E., Häsä, S., Komulainen T., Koponen, P., Kääpä, J., Laitinen, M., Penttilä, A., Rihu, M. & Tani, H. s.a. Koulunuorisotyön käsikirja. Vinkkejä ja työmenetelmiä nuorisotyöntekijälle. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuortenkouvola.fi/wp-content/uploads/sites/4/2018/12/Koulunuorisotyö_kasikirja_WEB.pdf [viitattu 25.2.2021].

Perusopetuslaki. 21.8.1998/628.

Nuorisolaki. 1285/2016.

Hakoluoto, T., Jukkala, T. & Lämsä, T. 2014. Nuorisotyö koulussa. Yhteisöllistä kasvatuskumppanuutta. Verkko Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 28. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak_nuorisotyokoulussakorjattu.pdf [viitattu 21.1.2021].

Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2016. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotyön perusfunktiot. Nuorisotutkimusseura. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 23.2.2021].

Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 107. E-kirja. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf [viitattu 19.1.2021].

Kolehmainen, M. & Lahtinen, P. 2014. Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. E-kirja. Kaarina: Winbase Oy. Saatavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/05/Nuorisotyota-koulussa-web.pdf> [viitattu 26.1.2021].

Korhonen, H. s.a. 1. Kasku-tunnin suunnittelu. PowerPoint.

Korhonen, H. s.a. Kasku-esittely. PowerPoint.

Koski, M. 2016. Osallistamisen keinoja verkkokoulutuksessa. Blogi-kirjoitus. Päivitetty 13.12.2016. Saatavissa: <https://tevere.fi/blogi/osallistamisen-keinoja-verkkokoulutuksessa/> [viitattu 18.2.2021].

Koulunuorisotyön käsikirja. s.a. Aluehallintovirasto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuortenkouvola.fi/wp-content/uploads/sites/4/2018/12/Koulunuorisotyö_kasikirja_WEB.pdf [viitattu 25.1.2021].

Lehtimäki, E. 2019. Vaikeasti tavoitettavissa olevien nuorten osallistaminen verkossa – Opas CoSIE-hankkeelle. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226699/Lehtim%C3%A4ki_Eva.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 18.2.2021].

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Ryhmäyttäminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.5.2018. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/ryhmayttaminen/> [viitattu 25.2.2021].

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2019. Lapsi sosiaalisessa mediassa. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.5.2019. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsi-sosiaalisessa-mediassa/> [viitattu 23.2.2021].

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. PDF-dokumentti. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 1.3.2021].

Opetushallitus. 2019. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. PDF-dokumentti. Määräykset ja ohjeet 2019:2a. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf [viitattu 11.2.2021].

Opetushallitus. 2021. Lukion opetussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/fin-lops-esite-rgb-sivu-kerrallaan_2.pdf [viitattu 22.2.2021].

Osaamiskeskus Nuoska – Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa. s.a. Kaakois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/osaamiskeskus-nuoska-nuorisotyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa/> [viitattu 19.1.2021].

Opinkirjo. s.a. Osaamiskeskusnuoska. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://opinkirjo.fi/toiminta/hankkeet-ja-verkostot/osaamiskeskus-nuoska/> [viitattu 15.1.2021].

Opintopolku. s.a. Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa. WWW-dokumentti. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opus/5975580/tekstikappale/5976075> [viitattu 11.2.2021].

Opintopolku. s.a. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tekstikappale/426528> [viitattu 23.2.2021].

Pennanen, N. 2014. Koulun osallisuustoiminta. Koulunuorisotyö oppilaiden osallisuuden edistäjänä ja peruskoulun kasvatustyön tukena. Opinnäytetyö. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70989/Opinnaytetyo%20Leni%20Pennanen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 21.1.2021].

Sivistysvantaa. s.a. Keskeyttämisestä kohtaamiseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://sivistysvantaa.fi/varia/artikkelit/ajankohtaista/projektit/keskeyttamisestakohtaamiseen.html> [viitattu 18.1.2021].

Levamo, P. & Heikkinen, A. 2020. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Vertaisryhmätoiminta. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.6.2020. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/vertaisryhmatoiminta> [viitattu 23.2.2021].

Tornion kaupunki. 2021. Nuorisotyö kouluissa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuorisotyö/nuorisotyö-kouluissa/> [viitattu 25.2.2021].

Tuominen, S. 2021. Miltä nuorisotyön digitalisaatio näytti nuorisotyön eurooppalaisessa suurtahtumassa? Blogi-kirjoitus. Päivitetty 8.1.2021. Saatavissa: <https://www.verke.org/blogit/milta-nuorisotyon-digitalisaatio-naytti-nuorisotyon-eurooppalaisessa-suurtahtumassa/> [viitattu 18.2.2021].